

Forsøg med lave Voksbønner

1934—1937.

Ved Edv. Christiansen.

335. Beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Nærværende Beretning omhandler Forsøg med nyere og ældre Sorter af lave Voksbønner, dyrket dels paa Friland og dels i Bænk under Glas. Forsøgene er udførte ved Blangstedgaard, Spangsbjerg og Virum Forsøgsstationer.

Talmaterialet er bearbejdet af Assistent *Aksel Henriksen*, og Beretningen er udarbejdet af Forstander *Edv. Christiansen*.

Forstanderne ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Indhold.	Side
Forsøg med lave Voksbønner.....	670
Forsøgene i Drivbænke.....	676
Forsøgene paa Friland ved de enkelte Stationer.....	678
Koge- og Smagsprøve.....	685
Beskrivelse af de i Forsøgene prøvede Sorter.....	686
Oversigt.....	690

Forsøg med lave Voksbønner.

Havebønnen er gammel som Kulturplante og meget udbredt; næsten i enhver privat Have dyrkes der en Del Bønner, selv om Avl og Anvendelse af disse ikke spiller nær saa stor en Rolle hos os som i Nabolandene mod Øst og Syd.

I Handelsgartnerierne og hos Havedyrkere, særlig omkring de større Byer, dyrkes en Del Bønner med Salg for Øje, og tillige aftager Konservesfabrikkerne ret betydelige Mængder af baade Snitte- og Voksbønner. Dyrkning af Konservesbønner er som saadan mere en Landbrugs- end en Havebrugskultur.

Selv om Hovedparten af Bønnerne dyrkes som Frilandskultur, har Dyrkningen under Glas mange Steder en ret stor Betydning. Det er særlig lave Voksbønner, der anvendes til Fremdrivning under Glas, og i Hovedsagen finder Dyrkningen Sted i Drivbænke. Der er som Regel god Efterspørgsel og gode Priser paa drevne Bønner, der kan være fremme paa Markedet, medens der endnu er knapt med tidlige Grøntsager.

Som Frilandskultur er Havebønner i vort Klima noget usikker, og Afgrøden kan være yderst stærkt svingende fra Aar til Aar.

I vaade og kolde Somre bliver Avlen ofte baade lille og af daarlig Kvalitet, idet særlig Bønnesygen under saadanne Forhold forringer Kvaliteten meget. Er Vækstperioden derimod varm, kan Avlen blive meget stor og af god Kvalitet. Der høstes da ofte saa store Mængder af Bønner, at der kun er Mulighed for at sælge Varer af allerfineste Kvalitet, hvorfor store Partier maa bortkastes som usælgelige, da Forbruget af baade gule og grønne Bønner er meget begrænset her i Landet.

Efter Opgørelsen fra Københavns Grøntorv samt Auktionerne rundt omkring i Landets større Byer er der i 1938 fra disse Salgssteder afsat ca. $\frac{1}{3}$ Mill. kg Bønner, gule og grønne tilsammen. Priserne varierer noget fra Sted til Sted, men har mest ligget mellem 22—30 Øre pr. kg, almindeligvis lidt højere for Voks- end for Snittebønner. I Gennemsnit kan for gode Sorter af lave Voksbønner regnes med ca. 120—130 kg brugbare pr. ar og af Snittebønner noget mere.

Forsøgene er udførte i Aarene fra 1934—37 ved Blangstedgaard, Spangsbjerg og Virum og har haft til Formaal at undersøge Dyrkningsværdien af lave Voksbønner ved saavel alm. Frilandskulturer som ved Dyrkning i Bænk.

Følgende Sorter indgik i Forsøgene paa Friland: Daddel, Davis, Flageolet, Guldregn, Mont d'or, Ideal, Neger, Pariser Torvehalle, Amtsrat Koch, Kæmpe Sabel, Perle Sukker Voks, King of the Wax, Record, Vega, Guldperle, Guldkrone, Flageolet hvidfrøet, Golden Wax, Høstvidunder og Golden Dream, ialt 20 Sorter.

I Drivbænkeforsøgene indgik 14 af foranstaaende samt 2 nye Sorter, Aristokrat og Gyldenhøst, som blev sat i Handelen under Forsøgsperioden, og som ikke var med i Frilandsforsøgene; der har saaledes deltaget 16 Sorter i Forsøgene i Driv-

Tabel 1. Sorterne
ordnede efter Maalinger samt Bælgenes Farve og Størrelse.
Gennemsnit.

Sortsnavn	Alle Forsøgssteder			Antal Frø i 10 Bælge	Spangsbjerg Bælgenes Farve	Udseende: 1 bedst, 3 daarligst	Blangstedgaard, Karakter for		Alle Forsøg, 100 Bælge, kg
	Længde, cm	Bredde, mm	Tykkelse, mm				Bælgfarve, 1—5 ¹⁾	Krogethed, 1—10 ²⁾	
Lange, brede, flade									
2. Davis	14.8	13.0	6.5	56	hvidgul, grønt Skær	1	2.5	6	0.70
16. Flageol., hvidfrøet	14.5	13.0	6.5	48	hvidgul, svag grøn	1	3.0	6	0.70
3. Flageolet	13.8	13.0	6.5	51	hvidgul, ret stærk grøn	2	4.0	7	0.61
10. Kæmpe Sabel ...	13.9	13.0	6.5	49	klar gul, grønt Skær	1	3.5	6	0.66
Middellange, brede, flade									
4. Guldregn	12.9	14.0	7.5	47	mørkgul, svag grøn	1	4.0	7	0.80
1. Daddel	12.9	13.0	6.0	49	lysgul, grønt Skær	2	3.5	7	0.67
Middellange, smalle, flade									
18. Golden Dream ..	12.2	10.5	6.0	58	lysgul-gul	1	1.5	6	0.47
17. Golden Wax	12.2	10.5	6.0	54	lysgul-gul	1	1.5	5	0.47
8. PariserTorvehalle	12.3	10.0	6.0	58	lysgul-gul, svag grøn	2	2.5	8	0.52
Middellange, ret smalle, halvtykke									
7. Neger	13.2	11.5	7.5	52	lysgul-gul, svag grøn	3	3.0	6	0.61
6. Ideal	13.5	11.5	7.0	57	lysgul-gul, svag grøn	3	3.5	6	0.68
9. Amtsrat Koch ...	13.3	12.0	7.0	50	lysgul-gul	1	2.0	6	0.70
11. Høstvidunder ...	12.7	11.0	7.0	61	graagul-grøngul, stærk grønlig	3	2.5	4	0.59
20. Vega	12.7	10.5	7.0	58	gul	2	2.5	7	0.56
Korte, ret smalle, halvtykke									
5. Mont d'or	10.7	11.5	7.5	58	hvidgul-gul	2	4.0	7	0.54
Middellange, smalle, runde									
19. Guldkrone	13.1	10.0	8.5	57	graagul, ret stærk grøn	3	2.0	3	0.62
15. Guldperle	12.3	10.0	8.5	51	graagul, ret stærk grøn	3	3.5	4	0.59
14. Record	11.6	10.5	8.0	54	graagul, svag til stærk grøn	3	3.5	4	0.60
Korte, ret smalle, runde									
13. King of the Wax	10.3	10.5	9.0	48	graagul, svag til stærk grøn	3	4.0	5	0.55
12. Perle Sukker ...	8.8	11.5	8.0	47	gyldengul-gul	1	3.0	6	0.49

¹⁾ 1 lysegul, 5 mørkgul. ²⁾ 10 lige Bælge, 1 stærkt krogede Bælge.

bænkene, idet Pladsforholdene ikke tillod, at der indgik et større Antal.

Der er anvendt 6 Fællesparceller ved Frilandsforsøgene og 2 i Drivbænkene (2 Vinduer). Efter forudgaaende Undersøgelse af Spireevnen er Bønnerne lagt med 2—3 Frø pr. Saasted og 50×20 cm Afstand. Udsæden paa Friland er almindeligvis foretaget omkring 20. Maj. I Drivbænkene blev Bønnerne lagt ca. 20. April med 25×20 cm Afstand.

Efter Opspiringen blev der i begge Forsøgsserier udtyndet til een Plante i hvert Saasted, og i de faa Tilfælde, hvor der af en eller anden Grund, Sygdom eller Beskadigelse, var blevet et tomt Plantested, blev det samtidig med Udtyndingen udfyldt.

Lige fra det Tidspunkt, da Kimbladene brød gennem Jorden, og til Høsttiden var inde, er der foretaget Optegnelser over Vækst og Udvikling, saasom Frødighed, Bladenes Farve og Størrelse samt Blomsternes Mængde og Farve.

Tillige blev Sygdomsangreb nøje fulgt og beskrevet.

Høstningen eller Plukningen af Bælgene er foretaget, naar det skønnedes, at disse var tjenlige til Brug, d. v. s., naar de havde naaet omtrent fuld Udvikling, men Frøene endnu var bløde og kun omtrent halvt udvoksede. Paa dette Tidspunkt er Bælgene endnu ikke begyndt at vise Tegn til Modning. Parenkymvævet er skørt og saftspændt, og Huden er frisk gul eller gulgrøn efter Sortens Udseende og Natur.

Plukningen er foretaget med 5—6 Dages Mellemrum. Ved hver Plukning er sunde og syge Bælge optalt og vejlet hver for sig. To Gange i Løbet af Høstperioden er maalt 50 Bælge af hver Sort. Gennem disse Maalinger er særlig søgt at finde talmæssige Udtryk for Forskel i Længde, Bredde og Tykkelse hos Bælgene, tillige er Form og Farve beskrevet.

Efter at Bælgene var maalt, blev de brækket i ganske smaa Stykker og efter Skørhed delt i 5 Grupper. De paa den Maade foretagne laboratoriemæssige Undersøgelser af Bælgene har givet et klart, talmæssigt Billede af Karstrengenes Styrke, hvilket igen svarer til den paagældende Sorts Kvalitet ved Anvendelse i Husholdningen.

En Sort, som har saa svagt udviklede Karstrengene i Rygsømmen, at den ikke kan »ribbes«, giver et finere og bedre Produkt end Sorter, der skal ribbes forinden Benyttelsen.

Tabel 2. Bælgenes Skørhed
og Karstrengenes (Ribbernes) Styrke og Sejghed.

Sortens Navn	Spangshjerg						Blang- sted- gaard
	Procent Antal Bælge med Karstreng (Ribber)						
	ingen	svage	midde	stærke	meget stærke	stærke og m. stærke	Bælgenes Skørhed, 1—10 ¹⁾

Gennemsnit 1934—36

10. Kæmpe Sabel	61	23	12	3	1	4	5.6
11. Høstvidunder	95	4	1	—	—	0	4.0
16. Flageolet, hvidfrøet	31	29	21	15	4	19	6.4
18. Golden Dream	75	23	2	—	—	0	6.0
3. Flageolet	30	22	20	22	6	28	6.6
6. Ideal	46	22	19	10	3	13	6.4
14. Record	91	8	1	—	—	0	3.2
8. Pariser Torvehalle	48	23	22	6	1	7	6.4
1. Daddel	23	19	28	24	6	30	7.8
5. Mont d'or	85	13	2	—	—	0	5.6
7. Neger	35	23	31	10	1	11	7.8
4. Guldregn	74	22	4	—	—	0	5.8

Gennemsnit 1934—35

17. Golden Wax	60	33	5	2	—	2	3.0
13. King of the Wax	81	16	3	—	—	0	4.4
9. Amtsrat Koch	75	20	4	1	—	1	6.0
12. Perle Sukker	79	18	3	—	—	0	4.6
15. Guldperle	96	4	—	—	—	0	3.2

Gennemsnit 1935—36

19. Guldkrone	97	3	—	—	—	0	3.2
2. Davis	41	28	19	12	—	12	7.2
20. Vega	53	24	14	9	—	9	6.8

¹⁾ 1 meget skør, 10 stærk og grov.

Ligesom ved Forsøgene med lave, grønne Bønner (248. Beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur), er der ogsaa her søgt at dele Sorterne i Grupper efter Bælgenes Længde, Bredde og Tykkelse. Endvidere er Farve og Antal Frø pr. Bælg bestemt. De i Tabel 1 anførte Maal er Gennemsnitstal fra samtlige Forsøg. Der er maalt og beskrevet ca. 900 Bælge af hver Sort. De opførte Tal giver Udtryk for følgende Karakterer hos Sorterne:

Ved Længde er forstaaet Afstanden mellem Stilk og Topenden af Bælgen, de krumme Bælge er under Maalingen rettet ud. Bredden eller Højden er Afstanden mellem Bælgenes Bug og Rygsømmen paa det bredeste Sted.

Tykkelsen giver et Udtryk for, om Bælgene er flade med tynde Vægge, eller de er mere kodede og tykvæggede. Selv om alle Voksbønner er gule, viser en Sammenligning Sorterne imellem dog, at der kan være ret stor Forskel i den Henseende fra Sort til Sort. Nogle er saaledes næsten ensfarvede rent gule, medens andre er marmoreret grønliggule. Styrken af den gule Farve varierer lige fra hvidgul til lys gyldengul.

Tabel 3.
Optegnelser over Vækst, Blomstring, Frøstørrelse og Farve.
Gennemsnit Blangstedgaard og Spangsbjerg.

Sortens Navn	Vækstkarakter, 1—10	Bladfarve	Blomstrings-tid	Blomsterfarve	100 Frø i Gram	Frøfarve
10. Kæmpe Sabel	8—9	grøn	$\frac{9}{7}$	hvid-svag lilla	37.7	blaa sort
11. Høstvidunder	9	lysgrøn	$\frac{11}{7}$	hvid-gulhvid	34.3	hvid
16. Flageolet, hvidfrøet	9	mørkgrøn	$\frac{8}{7}$	hvidlig	51.8	hvid
18. Golden Dream	6—7	grøn-mørkgrøn	$\frac{4}{7}$	lyslilla	22.8	lysbrun
3. Flageolet	9	lysgrøn-gulgr.	$\frac{9}{7}$	rødviolet	40.4	sortbrun
6. Ideal	8—9	grøn	$\frac{10}{7}$	renhvid	34.0	hvid
14. Record	6—7	mørkgrøn	$\frac{4}{7}$	hvid-lyslilla	28.5	mørk rødbrun
8. Pariser Torvehalle . .	6	grøn-mørkgrøn	$\frac{7}{7}$	mørk rød violet	30.5	sort
1. Daddel	8	mørkgrøn	$\frac{5}{7}$	lyslilla	40.0	gulbrun
5. Mont d'or	7	grøn	$\frac{3}{7}$	lilla-mørklilla	22.3	sort
7. Neger	8	grøn-lysgrøn	$\frac{9}{7}$	mørk rød violet	43.3	sort
4. Guldregn	7	mørkgrøn	$\frac{7}{7}$	hvid-gullighvid	44.3	hvid med brunt
17. Golden Wax	6—7	grøn-mørkgrøn	$\frac{9}{7}$	lyslilla-lilla	21.3	lysbrun
13. King of the Wax . .	7—8	mørkgrøn	$\frac{5}{7}$	hvid	32.3	hvid
9. Amtsrat Koch	8	grøn	$\frac{5}{7}$	lilla	46.5	sort
19. Guldkrone	7—8	grøn-mørkgrøn	$\frac{8}{7}$	hvid	37.0	hvid med sort
12. Perle Sukker	5—6	mørkgrøn	$\frac{8}{7}$	hvid	32.0	hvid
2. Davis	8	grøn-lysgrøn	$\frac{6}{7}$	hvid	37.9	hvid
15. Guldperle	7—8	grøn	$\frac{5}{7}$	hvidlig-lyslilla	34.8	hvid med sort
20. Vega	7—8	mørkgrøn	$\frac{10}{7}$	mørklilla-rødviolet	26.5	graabrun

Sorterne er, som det fremgaar af Tabellen, inddelt i 7 Grupper hovedsagelig efter Bælgenes Længde og Tykkelse. Endvidere er optalt, hvor mange Frø der fandtes i Bælgene; disse Tal varierer kun lidt, men Frøantallet staar ikke, som man kunde vente, i ligefremt Forhold til Bælgenes Længde. F. Eks.

har King of the Wax og Flageolet hvidfrøet samme Frøantal, men der er 4.2 cm Forskel i Bælgstørrelsen.

Da Voksbønnerne for en Del sælges bundtet, er det af Betydning, at Bælgene er lige og af passende Længde. Smaa seglkrummede Bælge bliver oftest betragtet som en daarlig Handelsvare, selv om de i Skørhed og Kvalitet jævnligt overgaar de langbælgede Former.

I Tabellens næstbageste Talrække er opført Karakterial 1—10 som Udtryk for, om en Sort har lige eller krumme Bælge. Tallet 10 betyder helt lige, medens 1 svarer til stærkt seglkrummede.

Gennemgaaende er det de korteste Former, som har de stærkest krummede Bælge.

Ved Bedømmelse af Dyrkningsværdien er der en Del Egenskaber, som jævnsides med Ydeevnen bliver medbestemmende om, hvorvidt en Sort er værd at dyrke eller ikke.

Forsøgene i Drivbænke.

En ret betydelig Del af de Voksbønner, som sælges paa Torve og ved Auktionerne, er dyrket under Glas i varme, halvvarme eller kolde Drivbænke. Hovedparten er dog sikkert dyrket uden Undervarme, især nu om Stunder, hvor det er baade vanskeligt og dyrt at fremskaffe varmegivende Stoffer som Hestegødning o. l.

Forsøgene i Drivbænke er udførte ved Virum, Blangstedgaard og Spangsbjerg og har strakt sig over 2 Aar, og der har deltaget 16 Sorter i disse Forsøg. Der er ikke anvendt Undervarme, og Lægningen af Bønnerne er efter Vejrforholdene foretaget mellem 15. April og 1. Maj. Plukningen af Bælgene er faldet i Tiden 3. Juli og 30. Juli, og som Regel blev Vinduerne ikke fjernet, før end Høsten var omtrent afsluttet.

Ved Opgørelsen af Høstudbyttet er særlig lagt Vægt paa at markere Tidligheden, idet en Sorts Værdi til Dyrkning under Glas i højere Grad er betinget af Tidlighed end af den absolute Ydeevne. I Tabel 4 findes en Oversigt over Tidlighed og Ydeevne i Gennemsnit af alle 6 Forsøg. Høsttiden er inddelt i 3 Perioder, og Sorterne er grupperet i Rækkefølge efter Udbytte i første Periode. Forholdstallene i næstsidsste Talkolonne til højre viser tydeligt, at der er meget stor Forskel paa Udviklingstiden, idet Tallene varierer lige fra 100 til 17.

I Tabellens bageste Kolonne er opført Vægten af 100 Bælge, og det ses, at det gennemgaaende er de Sorter, der har de mindste Bælge, som er tidligst udviklede, selv om der i flere Tilfælde er Afvigelser fra Regelen.

Det fremgaar endvidere af Udbyttetallene, at der ikke er saa stor Forskel paa de enkelte Sorters Ydeevne som paa Tidligheden.

Tabel 4. Sorter af lave Voksbønner i Drivbænk.

Gennemsnit Blangstedgaard, Spangsbjerg og Virum 1936—37.

Sortens Navn	Udbytte i kg pr. Vindue 2 ¹ / ₂ ×2 Alen = 2 m ²						Forholdstal for Udbytte i første Periode	100 fejlfri Bælge, Gens. kg
	Fejlfri Bælge		Ialt Bælge	Plukketiden delt i 3 Perioder				
	Antal	kg		1.	2.	3.		
21. Aristokrat	1164	4.68	4.74	2.35	1.93	0.46	100	0.40
22. Gyldenhest	1216	4.56	4.62	1.99	2.13	0.50	85	0.38
18. Golden Dream	1256	4.65	4.72	1.91	2.24	0.57	81	0.37
8. Pariser Torvehalle	1041	4.34	4.39	1.90	1.86	0.63	81	0.42
1. Daddel	720	3.70	3.74	1.81	1.55	0.38	77	0.51
20. Vega	808	3.70	3.81	1.61	1.72	0.48	69	0.46
4. Guldregn	564	3.63	3.75	1.52	1.74	0.49	65	0.64
2. Davis	710	3.78	3.84	1.41	1.95	0.48	60	0.53
5. Mont d'or	951	4.16	4.33	1.39	2.14	0.80	59	0.44
19. Guldkrone	725	3.42	3.50	1.35	1.63	0.52	57	0.47
7. Neger	707	3.66	3.73	1.25	1.84	0.64	53	0.52
16. Flageolet, hvidfrøet	781	4.41	4.49	1.14	2.21	1.14	49	0.56
10. Kæmpe Sabel	951	4.81	4.89	1.01	2.30	1.58	43	0.51
3. Flageolet	931	4.15	4.21	0.98	1.85	1.38	42	0.45
6. Ideal	763	3.89	4.03	0.79	2.30	0.94	34	0.51
11. Høstvidunder	568	2.68	2.74	0.39	1.15	1.20	17	0.47

Til Dyrkning under Glas vil der, ud fra de gennem Forsøgene indvundne Resultater, nærmest kun blive Tale om at benytte Aristokrat, Gyldenhest, Golden Dream og Pariser Torvehalle. Alle de øvrige 12 Sorter har i Forsøgene været væsentlig langsommere i Udviklingen og derfor mindre egnede under Forhold, hvor det drejer sig om at faa det brugelige Produkt frem tidligst muligt. Næsten uden Undtagelse gælder den Regel, at desto tidligere drevne Grøntsager kan være fremme paa Markedet, desto bedre Priser vil der opnaas.

Forsøgene paa Friland ved de enkelte Stationer.

Blangstedgaard (Fyn) har svær lermuldet Jord med kalkblandet Lerunderlag og gode Læforhold. Som Forfrugt til Forsøgene er anvendt følgende Afgrøder:

Havre, Selleri og i det sidste Aar tidlige Kartofler. Til Forsøgene er i alle 3 Aar anvendt 400 kg Kali og 300 kg Superfosfat pr. ha.

Tabel 5. Udbytte ved Blangstedgaard 1934—36.

Sortens Navn	kg pr. a								Forholdstal for Udbytte af bruge- lige Bælge, Gens.
	1934		1935		1936		Gennem- snit		
	Brugelige Bælge	Udbytte ialt	Brugelige Bælge	Udbytte ialt	Brugelige Bælge	Udbytte ialt	Brugelige Bælge	Udbytte ialt	
Forsøg 1934—36									
10. Kæmpe Sabel	120.8	121.6	156.6	156.7	219.4	221.1	165.6	166.5	100
11. Høstvidunder	123.5	124.3	149.6	150.2	175.5	177.9	149.5	150.8	90
16. Flageolet, hvidfrøet . .	97.2	98.8	140.3	140.4	175.7	177.9	137.7	139.0	83
18. Golden Dream	65.0	65.8	130.8	130.9	145.2	147.5	113.7	114.7	69
3. Flageolet	62.5	64.9	136.8	136.9	172.2	173.0	123.8	124.9	75
6. Ideal	55.4	56.4	76.6	76.8	170.4	172.6	100.8	101.9	61
14. Record	75.0	75.7	113.7	113.9	124.2	125.0	104.3	104.9	63
8. Pariser Torvehalle . . .	74.3	76.2	98.8	100.5	104.9	106.6	92.6	94.4	56
1. Daddel	63.4	64.3	118.8	118.9	123.3	124.3	101.8	102.5	61
5. Mont d'or	63.1	66.5	129.3	129.4	104.8	108.2	99.1	101.4	60
7. Neger	81.3	83.3	93.3	93.4	109.4	110.6	94.7	95.8	57
4. Guldregn	41.2	42.3	94.1	94.3	98.9	99.5	78.1	78.7	47
Forsøg 1934—35									
10. Kæmpe Sabel	—	—	—	—	—	—	138.7	—	100
17. Golden Wax	65.2	66.1	126.1	126.2	—	—	95.7	96.2	69
13. King of the Wax	61.6	62.2	104.7	104.9	—	—	83.2	83.6	60
9. Amtsrat Koch	64.5	65.8	97.9	98.0	—	—	81.2	81.9	59
12. Perle Sukker	65.1	65.6	93.3	93.3	—	—	79.2	79.5	57
15. Guldperle	54.4	55.3	88.2	88.3	—	—	71.3	71.8	51
Forsøg 1935—36									
10. Kæmpe Sabel	—	—	—	—	—	—	188.0	—	100
19. Guldkrone	119.2	119.5	83.1	84.1	101.2	101.8	96.7	97.3	54
2. Davis	83.2	83.7	110.2	110.8	96.7	97.3	85.7	85.7	51
20. Vega	99.2	99.7	70.3	71.6	84.8	85.7	—	—	45

Spangsbjerg (Vestjylland) har god sandmuldet Jord med sandblandet Lerunderlag og et blæsende og skarpt Klima, men gode Læforhold.

De to første Aar er benyttet tidlige Kartoffler som Forfrugt og sidste Aar Byg. Der gødes med ca. 300 kg Kali og 200—300 kg Superfosfat pr. ha, og yderligere er givet et mindre Tilskud af Salpeter for at sætte Planterne i Gang.

Tabel 6. Udbytte ved Spangsbjerg 1934—36.

Sortens Navn	kg pr. a								Forholdstal for Udbytte af bruge- lige Bælg, Gens.
	1934		1935		1936		Gennem- snit		
	Brugelige Bælg	Udbytte ialt	Brugelige Bælg	Udbytte ialt	Brugelige Bælg	Udbytte ialt	Brugelige Bælg	Udbytte ialt	
Forsøg 1934—36									
10. Kæmpe Sabel	149.8	157.8	156.9	161.2	202.2	203.3	169.6	174.1	100
11. Høstvidunder	160.0	168.7	147.0	149.3	159.9	161.7	155.6	159.9	92
16. Flageolet, hvidfrøet . .	115.0	124.1	131.4	137.4	155.9	157.7	134.1	139.7	79
18. Golden Dream	132.2	148.7	165.3	166.0	159.0	161.3	152.2	158.7	90
3. Flageolet	85.1	113.2	127.9	128.2	139.7	141.9	117.6	127.5	69
6. Ideal	100.9	107.8	113.8	118.6	175.8	178.4	130.2	135.0	77
14. Record	129.3	136.9	136.1	145.7	159.6	160.6	141.7	147.7	84
8. Pariser Torvehalle . . .	135.4	146.2	129.8	132.2	129.1	131.1	131.4	136.5	77
1. Daddel	130.3	134.8	77.5	84.5	139.9	141.7	115.9	120.3	68
5. Mont d'or	92.9	97.5	133.0	136.6	143.8	151.2	123.2	128.4	73
7. Neger	113.8	120.2	97.0	99.9	126.3	128.6	112.4	116.2	66
4. Guldregn	62.0	66.7	115.0	116.6	131.2	132.7	102.7	105.3	61
Forsøg 1934—35									
10. Kæmpe Sabel	—	—	—	—	—	—	153.4	—	100
17. Golden Wax	146.6	156.6	163.5	164.5	—	—	155.1	160.6	101
13. King of the Wax	65.2	68.3	131.5	132.8	—	—	98.4	100.6	64
9. Amtsrat Koch	103.7	108.4	116.1	118.8	—	—	109.9	113.6	72
12. Perle Sukker	62.8	64.5	125.8	126.1	—	—	94.3	95.3	61
15. Guldperle	65.6	67.8	116.1	116.8	—	—	90.9	92.3	59
Forsøg 1935—36									
10. Kæmpe Sabel	—	—	—	—	—	—	179.6	—	100
19. Guldkrone	134.6	137.1	111.1	112.6	122.9	124.9	122.9	124.9	68
2. Davis	122.3	122.9	136.5	137.2	129.4	130.1	129.4	130.1	72
20. Vega	110.1	118.6	81.3	83.3	95.7	95.7	95.7	101.0	53

Virum (Nordsjælland). Jorden er mild Lermuld med Lerunderlag. Klimaet er varmt og solrigt, og Læforholdene er gode. Som Forfrugt benyttedes første Aar Rodurter og i de to følgende Aar Tomater. I de to første Forsøgsaar er gødet med henholdsvis 200 kg Kali og 200 kg Superfosfat pr. ha, og i det sidste Aar er benyttet Staldgødning samt 100 kg Chilesalpeter.

Tabellerne over Udbyttet er delt i 3 Afsnit. Første Afsnit omfatter 12 Sorter og 9 Forsøg. I andet og tredje Afsnit er henholdsvis indgaaet 5 og 3 Sorter foruden Maaleprøven, og begge disse Serier har været 2-aarige og er ligeledes udførte ved alle 3 Stationer.

Tabel 7. Udbytte ved Virum 1934—36.

Sortens Navn	kg pr. a							Forholdstal for Udbytte af bruge- lige Bælge, Gens.
	1934	1935		1936		Gennem- snit		
	Brugelige Bælge	Brugelige Bælge	Udbytte ialt	Brugelige Bælge	Udbytte ialt	Brugelige Bælge	Udbytte ialt	
Forsøg 1934—36								
10. Kæmpe Sabel	100.3	233.8	244.3	203.2	227.8	179.1	190.8	100
11. Høstvidunder	89.8	191.0	199.1	174.2	180.8	151.7	156.6	85
16. Flageolet, hvidfrøet	76.5	141.1	150.3	155.9	174.8	124.5	133.9	70
18. Golden Dream	101.5	152.7	158.6	130.3	149.4	128.2	136.5	72
3. Flageolet	75.5	177.6	189.6	127.3	153.1	126.8	139.4	71
6. Ideal	65.0	162.9	178.1	168.1	173.1	132.0	138.7	74
14. Record	79.7	113.1	133.4	93.8	122.7	95.5	111.9	53
8. Pariser Torvehalle	73.3	102.1	113.0	94.7	121.7	90.1	102.7	50
1. Daddel	75.7	73.0	78.2	111.8	130.7	86.8	94.8	48
5. Mont d'or	72.7	130.5	151.2	35.8	68.0	79.7	97.3	45
7. Neger	72.2	113.7	130.1	89.0	122.7	91.6	108.3	51
4. Guldregn	42.9	109.1	117.8	91.0	117.6	81.0	92.8	45
Forsøg 1934—35								
10. Kæmpe Sabel	—	—	—	—	—	166.1	—	100
17. Golden Wax	96.9	145.9	151.2	—	—	121.4	124.1	73
13. King of the Wax	60.0	181.0	189.7	—	—	120.5	124.9	73
9. Amtsrat Koch	73.6	90.7	94.7	—	—	82.2	84.2	49
12. Perle Sukker	50.5	126.8	135.6	—	—	88.7	93.1	53
15. Guldperle	54.5	89.2	94.3	—	—	71.9	74.4	43
Forsøg 1935—36								
10. Kæmpe Sabel	—	—	—	—	—	218.5	—	100
19. Guldkrone	124.2	130.1	114.6	133.3	119.4	131.7	55	
2. Davis	101.4	115.4	104.2	124.5	102.8	120.0	47	
20. Vega	100.0	107.5	56.3	64.0	78.2	85.8	36	

Grunden til den her foretagne Opdeling er dels, at der under Forsøgsperioden fremkom enkelte nye Sorter, og dels, at enkelte Sorter ikke kunde fremskaffes i det sidste Forsøgsaar grundet paa mislykket Høst. Som Forbindelsesled mellem de 3 Forsøgsgrupper er indlagt Sorten Kæmpe Sabel, og Forholdstallene er beregnet efter den Sort.

Gennemgaaende er der god Overensstemmelse mellem Udbyttetallene fra de 3 Forsøgssteder. Lettest ses det ved at sammenligne Forholdstallene, der i det store og hele viser samme Rækkefølge fra Sted til Sted.

Ved alle 3 Stationer har Høsten været mindst i 1934 som Følge af den ret haarde Sommertørke, der bevirkede, at Bønderne ikke opnaaede saa kraftig og frodig en Vækst som i de følgende 2 Aar. Til Trods for de ret forskellige Jordbunds- og Klimaforhold, som Forsøgene er udførte under, varierer Udbyttetallene kun lidt fra det ene Forsøgssted til det andet.

I Tabellerne 5, 6 og 7 er Udbyttet opført med ialt kg og kg brugbart Produkt, og Sorterne er ordnet i Rækkefølge efter brugeligt Produkt i Gennemsnit af alle Forsøg.

Sammenholdes Udbyttetallene for de enkelte Sorter fra Aar til Aar, vil det ses, at der ikke forekommer store Udsving i Tallene, og i Hovedsagen har de staaet fast paa den samme Plads i Rækkefølgen, hvilket atter vil sige, at Resultaterne af Forsøgene maa anses for gode og sikre.

Antallet og Vægtmængde af syge og uanvendelige Bælge har været meget lille (Tabel 9); dette hænger sandsynligvis sammen med, at alle 3 Forsøgsaar var varme og ret tørre. I vaadt og koldt Vejr vil der som Regel blive noget stærkere Angreb af Bønnesyge, og det maa siges, at Forsøgene er udførte under noget gunstigere Vejrforhold, end der normalt kan regnes med.

Tabel 9 giver i sammentrængt Form en let overskuelig Oversigt over de Forhold, der i Forbindelse med Ydeevne er medbestemmende for Værdsættelse af Dyrkningsværdien.

Kæmpe Sabel har været alle de øvrige Sorter kendelig overlegen i Ydeevne. Bælgene er store, velformede og smukt gule. Den er middeltidlig og meget velegnet til Frilandsdyrkning.

Høstvidunder staar som Nr. 2 i Rækkefølgen, men ligger ca. 11 pCt. under Kæmpe Sabel i Udbytte. Bælgene er meget skøre, men Farven er stærkt grønlig, hvad der forringer dens Handelsværdi meget. Den er meget sildig, hvad der ogsaa forringer dens Værdi noget, særlig i kolde Aar.

Flageolet, hvidfrøet giver et af Udseende smukt Produkt, men Bælgene er saa sejge og grove, at den alene af den Grund bør forbigaas baade til Hjemmeforbrug og som Handelsvare.

Tabel 8.
Sammendrag af Forsøgene paa de enkelte Stationer.
kg pr. a. Gennemsnit.

Sortens Navn	Brugbare Bælge					Samlet Udbytte				
	Blang- stedgaard	Spangs- bjerg	Virum	Gennem- snit	Forholds- tal	Blang- stedgaard	Spangs- bjerg	Virum	Gennem- snit	Forholds- tal
Forsøg 1934—36										
10. Kæmpe Sabel	165.6	169.6	179.1	171.4	100	166.5	174.1	190.8	177.1	100
11. Høstvidunder	149.5	155.6	151.7	152.3	89	150.8	159.9	156.6	155.8	88
16. Flageolet, hvidfrøet	137.7	134.1	124.5	132.1	77	139.0	139.7	133.9	137.5	78
18. Golden Dream	113.7	152.2	128.2	131.4	77	114.7	158.7	136.5	136.6	77
3. Flageolet	123.8	117.6	126.8	122.7	72	124.9	127.5	139.4	130.6	74
6. Ideal	100.8	130.2	132.0	121.0	71	101.9	135.0	138.7	125.2	71
14. Record	104.3	141.7	95.5	113.8	66	104.9	147.7	111.9	121.5	69
8. Pariser Torvehalle . .	92.6	131.4	90.1	104.7	61	94.4	136.5	102.7	111.2	63
1. Daddel	101.3	115.9	86.8	101.5	59	102.5	120.3	94.8	105.9	60
5. Mont d'or	99.1	123.2	79.7	100.7	59	101.4	128.4	97.3	109.0	62
7. Neger	94.7	112.4	91.6	99.6	58	95.8	116.2	108.8	106.8	60
4. Guldregn	78.1	102.7	81.0	83.3	51	78.7	105.3	92.8	92.3	52
Forsøg 1934—35										
10. Kæmpe Sabel	138.7	153.4	166.1	153.1	100	139.2	159.5	172.3	157.0	100
17. Golden Wax	95.7	155.1	121.4	124.1	81	96.2	160.6	124.1	127.0	81
13. King of the Wax . . .	83.2	98.4	120.5	100.7	66	83.6	100.6	124.9	103.0	66
9. Amtsrat Koch	81.2	109.9	82.2	91.1	60	81.9	113.6	84.2	93.2	59
12. Perle Sukker	79.2	94.3	88.7	87.4	57	79.5	95.8	93.1	89.3	57
15. Guldperle	71.3	90.9	71.9	78.0	51	71.8	92.3	74.4	79.5	51
Forsøg 1935—36										
10. Kæmpe Sabel	188.0	179.9	218.5	195.4	100	188.9	182.3	236.1	202.4	100
19. Guldkrone	101.2	122.9	119.4	114.5	59	101.8	124.9	131.7	119.5	59
2. Davis	96.7	129.4	102.8	109.6	56	97.3	130.1	120.0	115.8	57
20. Vega	84.8	95.7	78.2	86.2	44	85.7	101.0	85.8	90.8	45

Golden Dream og Golden Wax ligner hinanden overordentlig meget, de har begge fine, skøre Bælge og er meget tidlige, hvilket i mange Tilfælde økonomisk set vil gøre dem ligestillet med de forannævnte Sorter, der har givet noget større Udbytte i alt, men væsentlig mindre i første Tredjedel af Plukkeperioden.

Da Voksbønner i højere Grad, end Tilfældet er med Snittebønner, dyrkes som en tidlig Kultur baade paa Friland og under Glas, er det af stor Betydning at faa fastslaaet, hvor stor Forskel der er paa Tidligheden hos de forskellige Sorter.

I Tabel 10 er foretaget en Opstilling af Talmaterialet, som særlig tager Sigte paa at belyse dette Forhold. Udbyttet af

ialt høstede Bælge er her opdelt i 3 Perioder. Den bageste Tal-kolonne er Forholdstal for Udbytte i første Tredjedel af Høst-tiden. Sættes Golden Dream = 100, kommer Høstvidunder, der er den Sort, som staar med det laveste Tal i Tidlighed, paa 31.

Tabel 9. Forsøg med lave Voksbønner.

Blangstedgaard, Spangsbjerg og Virum.

Sortens Navn	Antal Planter pr. ar	kg Bælge pr. a			Forholdstal for fejlfri Bælge	Udbytte i Plukke- tidens første Tredjedel		Gennemsnit af 100 Bælge i kg	pCt. Antal Bælge med grove, sejle Karstrenge	Udsæende: 1 bedst, 3 daarligst
		fejlfri, sunde	syge	ialt		kg pr. ar	Forholds- tal			
9 Forsøg. Gennemsnit 1934—36										
10. Kæmpe Sabel	775	171.4	5.7	177.1	100	44.0	55	0.66	4	1
11. Høstvidunder	761	152.3	3.5	155.8	89	24.8	31	0.59	0	3
16. Flageolet, hvidfrøet . .	764	132.1	5.4	137.5	77	37.9	47	0.70	19	1
18. Golden Dream	792	131.4	5.2	136.6	77	80.2	100	0.47	0	1
3. Flageolet	773	122.7	7.9	130.6	72	37.8	47	0.61	28	2
6. Ideal	723	121.0	4.2	125.2	71	43.5	54	0.68	13	2
14. Record	771	113.8	7.7	121.5	66	68.0	85	0.60	0	3
8. Pariser Torvehalle . . .	750	104.7	6.5	111.2	61	54.1	67	0.52	7	2
1. Daddel	792	101.5	4.4	105.9	59	64.5	80	0.67	30	2
5. Mont d'or	770	100.7	8.3	109.0	59	48.8	61	0.54	0	2
7. Neger	719	99.6	7.2	106.8	58	31.5	39	0.61	11	3
4. Guldregn	751	83.3	5.0	92.3	51	53.4	67	0.80	0	1
6 Forsøg. Gennemsnit 1934—35										
10. Kæmpe Sabel	—	153.1	—	157.0	100	35.5	—	—	4	1
17. Golden Wax	747	124.1	2.9	127.0	81	64.3	96 ¹⁾	0.47	2	1
13. King of the Wax	667	100.7	2.3	103.0	66	33.5	50	0.55	0	3
9. Amtsrat Koch	776	91.1	2.1	93.2	60	44.2	66	0.70	1	1
12. Perle Sukker	707	87.4	1.9	89.3	57	23.5	35	0.49	0	1
15. Guldperle	645	78.0	1.5	79.5	51	32.4	48	0.59	0	3
6 Forsøg. Gennemsnit 1935—36										
10. Kæmpe Sabel	—	195.4	—	202.4	100	52.1	—	—	4	1
19. Guldkrone	703	114.5	5.0	119.5	59	73.7	74 ¹⁾	0.62	0	3
2. Davis	718	109.6	6.2	115.8	56	60.1	60	0.70	12	1
20. Vega	707	86.2	4.0	90.8	44	48.1	48	0.56	9	2

¹⁾ Golden Dream 1934—35: 67.1 kg og 1935—36: 100.2 kg.

Golden Dream har i første Periode givet 80.2 kg pr. a, medens Høstvidunder kun har præsteret 24.8 kg Bælge. Men i hele Høstperioden har Høstvidunder givet noget større Udbytte

end Golden Dream. Tallene i 1., 2. og 3. Plukkeperiode viser tillige et andet Forhold af Interesse, nemlig, at der er ret stor Forskel paa, hvor hurtigt Høsten er afsluttet hos de enkelte Sorter. Hos nogle Sorter er næsten hele Høsten faldet i de to første Perioder, medens den hos andre er omtrent ligeligt fordelt over alle 3 Perioder.

Tabel 10.
Udbyttets Fordeling i Plukketiden, delt i 3 Perioder.
Gennemsnit af alle Forsøg.

Sortens Navn	kg pr. a af Bælge ialt				Forholdstal for Udbytte i Plukke- tidens 1ste Periode
	i Perioderne			hele Høst- tiden	
	1	2	3		

9 Forsøg. Gennemsnit 1934—36					
10. Kæmpe Sabel	44.0	85.3	47.8	177.1	55
11. Høstvidunder	24.8	81.6	49.4	155.8	31
16. Flageolet, hvidfrøet....	37.9	66.9	32.7	137.5	47
18. Golden Dream	80.2	49.0	7.4	136.6	100
3. Flageolet	37.8	62.0	30.8	130.6	47
6. Ideal	43.5	58.4	23.3	125.2	54
14. Record	68.0	43.1	10.4	121.5	85
8. Pariser Torvehalle....	54.1	44.5	12.6	111.2	67
1. Daddel	64.5	36.3	5.1	105.9	80
5. Mont d'or	48.8	46.8	13.4	109.0	61
7. Neger	31.5	49.9	25.4	106.8	39
4. Guldregn	53.4	31.8	7.1	92.3	67

6 Forsøg. Gennemsnit 1934—35					
18. Golden Dream	67.1	—	—	—	100
17. Golden Wax	64.3	53.9	8.8	127.0	96
13. King of the Wax.....	33.5	50.6	18.9	103.0	50
9. Amtsrat Koch.....	44.2	40.8	8.2	93.2	66
12. Perle Sukker	23.5	37.3	28.5	89.3	35
15. Guldperle.....	32.4	37.1	10.0	79.5	48

6 Forsøg. Gennemsnit 1935—36					
18. Golden Dream	100.2	—	—	—	100
19. Guldkrone	73.7	37.8	8.0	119.5	74
2. Davis	60.1	42.6	13.1	115.8	60
20. Vega	48.1	35.3	7.4	90.8	48

Køge- og Smagsprøve.

Med velvillig Bistand fra Konserverfabrikken i Odense er der foretaget en Smags- og Køgeprøve af nedenstaaende Sorter. Da Voksbønner finder en Del Anvendelse til Henkogning og Konserver, er det af Betydning at faa prøvet, hvilke Sorter der egner sig bedst til dette Formaal. Bedømmelsen vil naturligvis tillige kunne give nyttige Vink med Hensyn til Valg af Sorter til Henkogning i private Husholdninger.

I Hovedsagen falder Konserverfabrikkens Bedømmelse godt i Traad med de Resultater, der er fundet i Forsøgene ved at knække eller bryde de friske Bælge i Smaastykker. Tallene fra den Bedømmelse findes i Tabel 2, hvor der findes opført pCt. Bælge med sejge Karstreng. Sammenholdes disse Tal med Konserverfabrikkens Udtalelser ses, at det saa godt som i alle Tilfælde er de samme Sorter, der fra begge Sider er slaaet ned paa. Dog maa det bemærkes, at en Sort godt kan have skøre Bælge, medens Køgeprøven viser, at Bælgene er melede og tørre, hvorved Smagen forringes.

Konserverfabrikkens Bedømmelse af Sorterne:

10. Kæmpe Sabel: Melet, lidet velsmagende, meget stærkt trevlet, grov, uden Værdi.
11. Høstvidunder: Velsmagende, god, skør, uden Trevler.
16. Flageolet, hvidfrøet: Meget melet, sejt, stærkt trevlet, grov, lidet velsmagende.
18. Golden Dream: God velsmagende, skør, svagt trevlet.
3. Flageolet: Meget melet, sejt, stærkt trevlet, grov, lidet velsmagende.
6. Ideal: God og fin Bønnesmag, jævnt trevlet.
14. Record: Lidt flov, melet, lidt til jævnt trevlet.
8. Pariser Torvehalle: God, smeltende, ikke melet, svagt trevlet.
1. Daddel: Lidt melet, flov, stærkt trevlet.
5. Mont d'or: Ret velsmagende, uden melet Bismag, trevlefri.
7. Neger: Mindre god, grov, jævnt trevlet.
4. Guldregn: Velsmagende, skør, jævnt trevlet, enkelte knap saa gode som 18.
17. Golden Wax: Mindre god, ikke melet, svagt til jævnt trevlet.
13. King of the Wax: Lidt flov, melet, lidt til jævnt trevlet.
9. Amtsrat Koch: Jævn god, ikke melet, ikke eller svagt trevlet.
12. Perle Sukker: Jævn, svagt melet, ikke eller svagt trevlet, lidet velsmagende.
15. Guldperle: Velsmagende, uden Bismag, meget skør.
19. Guldkrone: Ret smagløs, flov, temmelig skør, uden Trevler, lidt sejt.

20. Vega: Ret skør, lidt melet, lidt til jævnt trevlet, uden næneværdig Smag.

Efter Fabrikkens Udtalelse giver følgende af de prøvede Sorter det bedste Produkt til Konserver og Henkogning:

Golden Dream, Pariser Torvehalle, Guldperle og Høstvidunder.

Beskrivelse af de i Forsøgene prøvede Sorter.

Paa Grundlag af de foretagne Maalinger af Bælgene samt af Blomsterfarve og Planternes Voksemaade er udarbejdet en kortfattet Beskrivelse af de enkelte Sorter.

Da Farven hos de modne Frø i mange Tilfælde er meget karakteristisk og ejendommelig, er den Egenskab ogsaa medtaget i Beskrivelsen. Ofte er Frøets Størrelse, Form og særlig Farven saa egenartet, at Sortens Navn kan fastslaas ud fra det ene Karaktertræk. Og i alle Tilfælde vil de modne Frø være en værdifuld Hjælp ved Beskrivelsen af Sorterne. Er Frøene f. Eks. sorte eller brune, er Spørgsmaalet allerede stærkt indkredset, idet alle Sorter med Frø af et andet Udseende da straks kan udskydes.

Da det er Bælgene, der er det anvendelige Produkt og til lige den Del af Planten, som varierer mest, er Sorterne søgt inddelt i Grupper efter Bælgenes Form og Størrelse.

For Voksbønnernes Vedkommende ligger det dog saaledes, at der er betydelig mindre Forskel mellem Sorterne, end Tilfældet er med Snittebønnerne, hvor Delingen i forskellige Grupper efter Bælgenes Størrelse og Udseende lettere lader sig udføre, og Forskellen fra Gruppe til Gruppe er skarpere, end Tilfældet er hos Voksbønnerne.

Gruppe 1.

Sorter med lange og ret flade, d. v. s. tynde Bælge.

Løbenr. 2. Davis: Middelkraftig med ret aaben og udbredt Vækst. Bladene er store og brede, grønne til lysgrønne. Blomsterne er kortstilkede, middelstore, i Udspringet gullighvide, senere hvide med gulligt Skær. Bælgene lige, enkelte svagt krummede. Farven gul til hvidgul med grønligt Skær. Frøene middelstore, svagt nyreformede og elfenbenshvide. Sorten er middeltidlig og ikke særlig yderig. Mange Bælge har sejge Karstreng, og Kvaliteten er derfor mindre god.

Løbenr. 16. Flageolet, hvidfrøet: Kraftig til meget kraftig Vækst, ca. 27 cm høj og opret. Middelstore, brede Blade af matgrøn

til mørkegrøn Farve. Middelstore, ret langstilkede Blomster, der for det meste rager op over Løvet. I Udspringet mørke til hvidgule, senere hvidlige eller lyslilla. Bælgene lige med lang, grøn Spids, enkelte med grønligt Skær. De modne Frø store til middelstore, svagt nyreformede og elfenbenshvide. Sorten er yderig og middeltidlig, men Bælgene er temmelig grove.

Løbenr. 3. Flageolet: Væksten meget kraftig, opret og ret stærkt busket. Blomsterne er kortstilkede, først hvidgrønne med en rødviolet Tone, senere stærkt rødviolette. Bælgene middelstore, fra lige til svagt krummede og med grøn Spids. Farven mat gul til svag grønlig gul. De modne Frø er næsten rette og af en skinnende sort-brun Farve. Staar den hvidfrøede Flageolet meget nær baade i Ydeevne og Kvalitet.

Løbenr. 10. Kæmpe Sabel: Væksten meget kraftig, opret og tæt busket. Bladene er mat grønne, smaa til middelstore, smalle og med lang Spids. Bælgene er som oftest sabelformede og Farven rent lysende gul med en klar grønlig Spids. De modne Frø er knap saa store som hos foregaaende og adskiller sig tillige fra denne ved, at Farven er blaasort. Det er en meget yderig Sort, som giver et smukt Produkt af en ret god Kvalitet; men den egner sig ikke til Konserverbrug, da Bælgene i kogt Tilstand er noget melede.

Gruppe 2.

Sorter med middellange, brede og flade Bælge.

Løbenr. 4. Guldregn: Middelkraftig, opret og aaben Vækst. Store, brede, tilspidsede Blade af grøn til matgrøn Farve. Blomsterne er store og kortstilkede, først mørkgule, senere rent hvide. Bælgene er middellange, meget brede og af en smuk klar guldgul Farve med kort, grøn Spids. Frøene store til middelstore, hvide med brun Bugside. Sorten har givet et ret lille Udbytte, men Bælgene er af et meget smukt Udseende og fin Kvalitet.

Løbenr. 1. Daddel: Kraftig, opret og tæt Vækst. Middelstore, brede og mørkegrønne Blade med kort Spids. Blomsterne er først svagt gule, senere svagt til lyst lilla. Middellange, næsten rette Bælge, matgule til svagt grønlig. Frøene er store og buttede af en ejendommeligt, lys chokoladebrun Farve. Har i Forsøgene givet under Middelt Udbytte, og Bælgene er grove med mange sejle Karstreng.

Gruppe 3.

Sorter med middellange, ret smalle og flade Bælge.

Løbenr. 18. Golden Dream: Lav og busket Vækst med middelstore, ret langspidsede Blade af grøn til graagrøn Farve. Blomsterne er kortstilkede og middelstore, først stærkt gule og senere lyslilla. Bælgene næsten rette og af en smuk, klar lysegul Farve med middel-

lang, lige og svagt grønlig Spids. Frøene er karakteristiske ved at være næsten rette og i Tværsnit ovale. Farven er meget smuk lysende mahognibrun.

Løbenr. 17. Golden Wax: Denne Sort ligner foregaaende overordentlig meget, saadan at det ud fra morfologiske Kendetegn er meget vanskeligt at skelne disse to Sorter fra hinanden. De modne Frø er lidt mørkere hos Golden Wax; men Formen er den samme som hos foregaaende.

Løbenr. 8. Pariser Torvehalle: Middelkraftig Vækst med forholdsvis lange, tilspidsede og mørkt matgrønne Blade. Blomsterne meget kortstilkede, i Udspringet, graahvide med en svag Undertone af rødviolet, senere gaar Farven over til stærkt rødviolet. Ensartede, lige Bælge med stærkt grøn Spids. Bælgenes Farve nærmest mat grønliggul, ofte skinner den grønne Farve igennem og danner grønne Pletter eller Striber. Frøene er korte, buttede og af blaasort Farve. Ligger baade med Hensyn til Udseende og Tidlighed omkring Middel, men Bælgene er ret grove.

Gruppe 4.

Sorter med middellange og kødfulde Bælge.

Løbenr. 7. Neger: Høj, kraftig Vækst med store og kortspidsede Blade af grøn eller lysegrøn Farve. Blomsterne sidder paa lange Stilke og er i Udspringet rødligt violette, som fuldt udsprungne meget stærkt rødviolette. Bælgene noget uensartede i Form og Farve, forholdsvis mange med grønligt Skær eller Pletter. Frøene meget store, i Tværsnit ovale. Farven er dyb blaasort med lidt violet Tone. Sorten har givet et meget lille Udbytte, og Bælgenes Kvalitet ligger ligeledes kendetligt under Middel.

Løbenr. 6. Ideal: Lav, tæt busket og noget udbredt Vækst. Bladene smaa, brede og med kort afstumpet Spids. Farven grøn. Blomsterne er som Regel store og kortstilkede, først lysegule, senere rødvide. Bælgene er ret tykke, velformede og lysgule til gule. De middelstore Frø er nyreformede, noget fladtrykte og mathvide. Sorten er ret yderig med smukke, men temmelig grove Bælge.

Løbenr. 9. Amtsrat Koch: Kraftig til meget kraftig, opret Vækst. Blomsterne middelstore og lyslilla. Bælgene middelstore, lige til svagt sabelformede og af en smuk, klar lysegul Farve. De modne Frø er store, næsten rette og buttede. Farven er skinnende og sort. Det er en middeltidlig og yderig Sort, som grundet paa sine smukke Bælge er en god Handelsvare.

Løbenr. 11. Høstvidunder: Væksten er meget kraftig og stærkt busket. Bladene er brede og ofte skæve som hos Begonia. Baade Stængler og Løv er mat til lyst grønne. Blomsterne er kortstilkede, svagt gule eller guldgule, senere næsten helt hvide. Bælgene er ret korte og kødfulde og af en uklar, mat grønliggul Farve. Frøene er hvide, ret store og nyreformede. Sorten er meget sildig og rigtydende, og Bæl-

gene af en god Kvalitet, men Farven er for grønlig og uklar, hvorfor den giver en mindre god Handelsvare.

Løbenr. 20. Vega: Opret og middelkraftig Vækst med brede og kortspidsede mørkegrønne Blade. Blomsterne først lyslilla, senere næsten rødviolette. Bælgene er af en smuk, lysgul Farve og god Form. De modne Frø er svagt buede til nyreformede og ejendommelig mat kanelbrune. Sorten har i Forsøgene givet et meget lille Udbytte, og Bælgene er sejge og af ret ringe Kvalitet.

Gruppe 5.

Sorter med korte og noget kødede Bælge med fremtrædende Frø, Perlebønnetype.

Løbenr. 5. Mont d'or: Kraftig og opret Vækst med matgrønne og skæve Smaablade. Blomsterne er smaa og rager op over Løvet. Farven varierer efter Blomsternes Alder mellem matgul og stærkt lilla. Bælgene er ret korte og kødede, hvidgule med svagt grønligt Skær. De modne Frø er korte, buttede og nærmest ovale. Farven er stærk skinnende sort til dyb sortbrun. Bælgene er af forholdsvis god Kvalitet, men Ydeevnen er ret ringe.

Gruppe 6.

Sorter med smalle og næsten runde Bønner.

Løbenr. 19. Guldkrone: Kraftig, opret og aaben Vækst med store, brede, mørkegrønne Blade. Blomsterne er meget langstilkede, først hvidgule og senere rent hvide, enkelte svagt lilla. Bælgene ret lange og næsten runde, mange krumme eller krogede og ofte med tydeligt fremtrædende Frø. Farven gul eller matgul med grønligt Skær. De modne Frø er store til middelstore, buttede og hvide med en karakteristisk sort T-formig Aftegning paa Bugsiden. Giver et forholdsvis lille Udbytte, men Bælgene er meget skøre og næsten ganske uden Trevl.

Løbenr. 15. Guldperle: Ligner saa meget foregaaende, at den maa anses for at være samme Sort.

Løbenr. 14. Record: Middelkraftig Vækst med bredrunde, kortspidsede, matgrønne Blade. Blomsterne er middelstore, langstilkede og rager op over Løvet. Farven er først lysgul, senere hvid til lyslilla. Bælgene er runde til lidt fladrunde, svagt krummede og smukt gule. Frøene lysende violethbrune. Sorten er af middelgod Ydeevne og god Kvalitet.

Gruppe 7.

Sorter med korte, smalle og ret smaa Bønner, Brydbønner.

Løbenr. 13. King of the Wax: Kraftig, tæt og udbredt Vækst. Bladene middelstore og som Regel meget skæve. Farven nærmest lysgrøn. Blomsterne er smaa, først mørkgule og som helt udfoldede rent hvide. Bælgene ret korte og i Tværsnit næsten runde med stærkt frem-

trædende Frø. Frøene er smaa til middelstore, rette og i Tværsnit næsten runde, Farven mat elfenbenshvid og aaret. Kvaliteten er god, men den rundagtige Form i Forbindelse med den uklare grønliggule Farve gør, at Sorten ikke egner sig som Salgsvarer.

Løbenr. 12. Perle Sukker: Lav Vækst med middelbrede Blade. Blomsterne er smaa og flødehvide i Udspringet og gaar derefter gradvis over til ren hvid Farve. Bælgen er korte, brede og af en smuk gyldengul Farve. Frøene er smaa, ovale til rundagtige, elfenbenshvide og svagt aarede. Bælgenes Kvalitet god, men Udbyttet har været ret lille.

Oversigt.

De gennem Forsøgene indhøstede Resultater viser, at der er meget stor Forskel paa Dyrkningsværdien hos de enkelte Sorter. Ved Valg af de til forskellige Dyrkningsforhold benyttede Sorter vil der særlig være Grund til at tage Hensyn til følgende: Tidlighed, Kvalitet, Ydeevne og Udseende samt Modstandsdygtighed mod Sygdomme, særlig Bønnesyge.

Det vil være ret usandsynligt, at en enkelt Sort besidder alle de nævnte Egenskaber i højeste Potens, i saa Tilfælde var en enkelt Sort tilstrækkelig under alle Dyrkningsforhold.

Naar Produktet skal sælges, maa der tages et vidtgaaende Hensyn til Bælgenes Udseende, saadan at de har den Form og Farve, som Markedet kræver. Noget anderledes stiller det sig, hvor Bønnerne dyrkes til Forsyning af den hjemlige Husholdning, her vil man særlig hæfte sig ved Kvaliteten, selv om det kommer til at gaa noget ud over Udseendet.

Til Udsaaning i private Haver kan bl. a. følgende Sorter anvendes med Fordel: Kæmpe Sabel, som giver et stort, midttidigt Udbytte af smukke Bælge. Golden Dream, som ligeledes er yderig og tillige meget tidlig, endvidere Høstvidunder, der har meget skøre Bælge. Den er meget sildig, hvilket kan bidrage til at forlænge Sæsonen.

Til Bænekultur og anden Dyrkning under Glas bliver i første Linie Hensynet til Tidlighed det afgørende. Ved saavel Frilands- som Drivbæneforsøgene har Tallene vist, at der er langt større Forskel paa Tidligheden end paa Ydeevnen hos de enkelte Sorter. Og da det ved Dyrkning under Glas netop drejer sig om at faa det salgstjenlige Produkt færdigt i den kortest mulige Tid, er det i den Forbindelse af afgørende Betydning at anvende Sorter med en kort Udviklingstid. I For-

søgene under Glas har 4 Sorter været velegnede og de øvrige kendeligt overlegne: Aristokrat, Gyldenløst, Golden Dream og Pariser Torvehalle.

Til Frilandsdyrkning med Auktions- og Torvesalg for Øje maa i lige høj Grad tages Hensyn til Kvalitet og Bælgenes Udseende,

Af de yderige Sorter, som tillige opfylder et rimeligt Krav til at give et Produkt, der er en god Handelsvare, kan nævnes: Kæmpe Sabel og Golden Dream. Sidstnævnte er som allerede nævnt meget tidlig, hvilket ogsaa kan være en betydelig Fordel ved Frilandsdyrkning.
